

СПРИЙМАННЯ

ПЛАН

1. ПОНЯТТЯ ПРО СПРИЙМАННЯ.

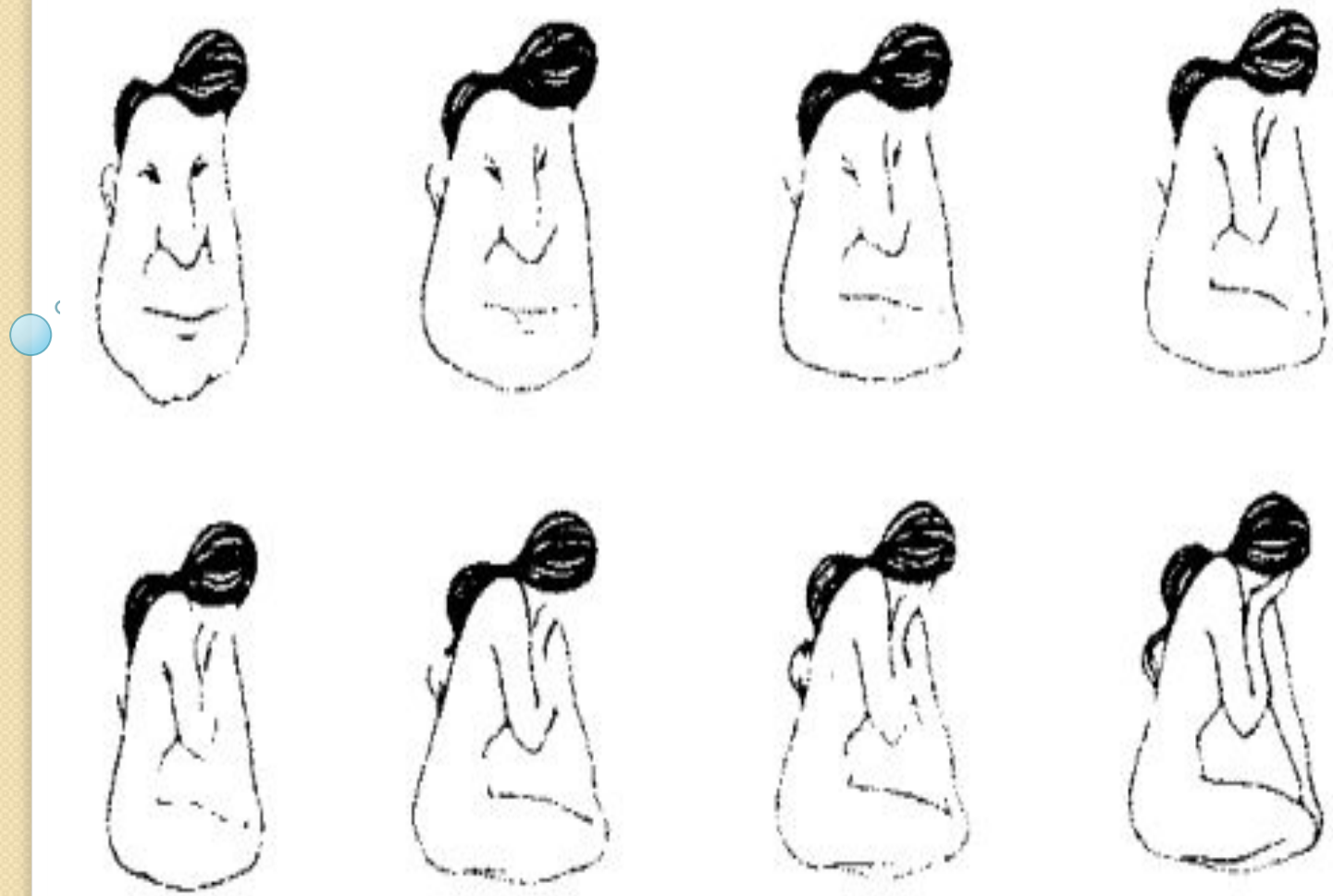
ФІЗІОЛОГІЧНА ОСНОВА СПРИЙМАННЯ.

**2. КЛАСИФІКАЦІЯ СПРИЙМАНЬ ТА
ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ.**

○ **3. ВЛАСТИВОСТІ СПРИЙМАННЯ: ПРЕДМЕТНІСТЬ,
ЦІЛІСНІСТЬ, СТРУКТУРНІСТЬ, КОНСТАНТНІСТЬ,
ОСМИСЛЕНІСТЬ, ВИБІРКОВІСТЬ, АПЕРЦЕПЦІЯ.**

4. ІЛЮЗІЇ СПРИЙМАННЯ.

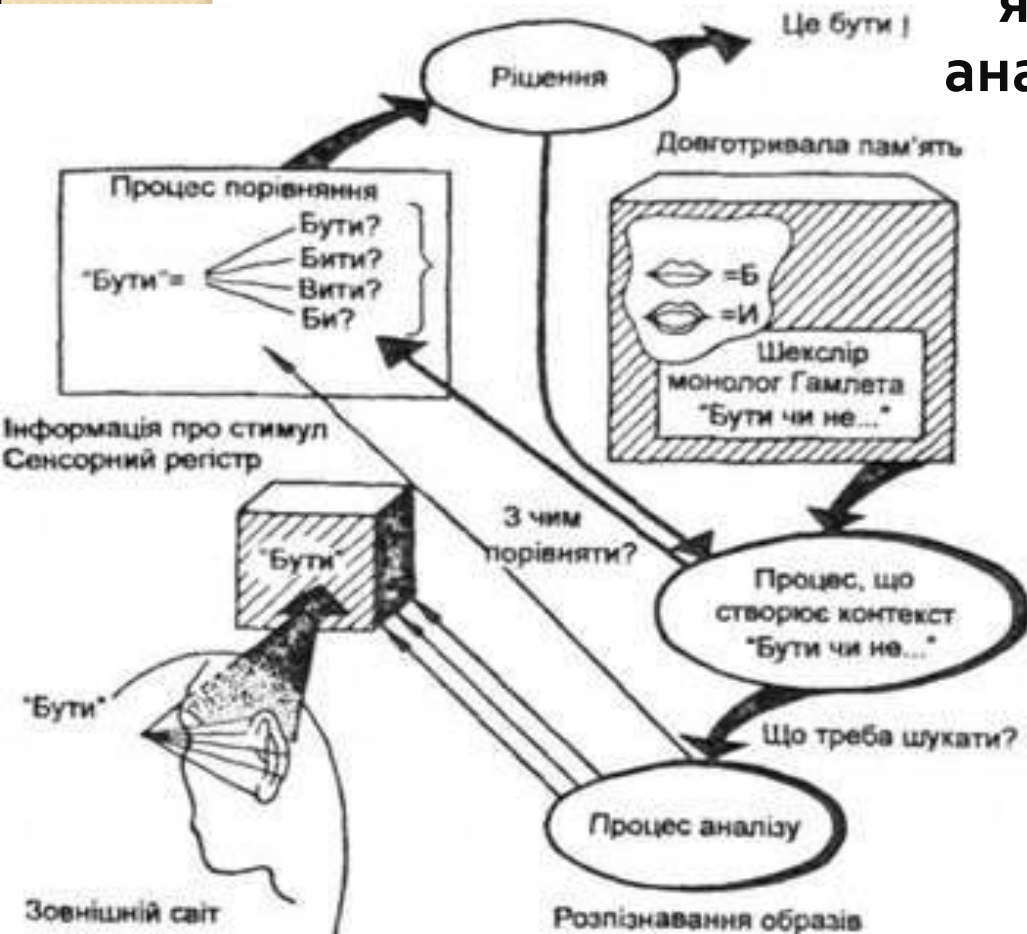
СПОСТЕРЕЖЕННЯ І СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ.

1. Поняття про сприймання.

Фізіологічна основа сприймання.

- Сприймання – це процес відображення предметів і явищ навколишньої дійсності, які діють у даний момент на аналізатори людини в цілому.

Спільне між відчуттями і сприйманням:

- подразник повинен діяти на аналізатори людини в *даний момент*
(якщо подразник діяв раніше – мова може йти про пам'ять, якщо впливатиме в майбутньому – це може бути уява).

Відмінне:

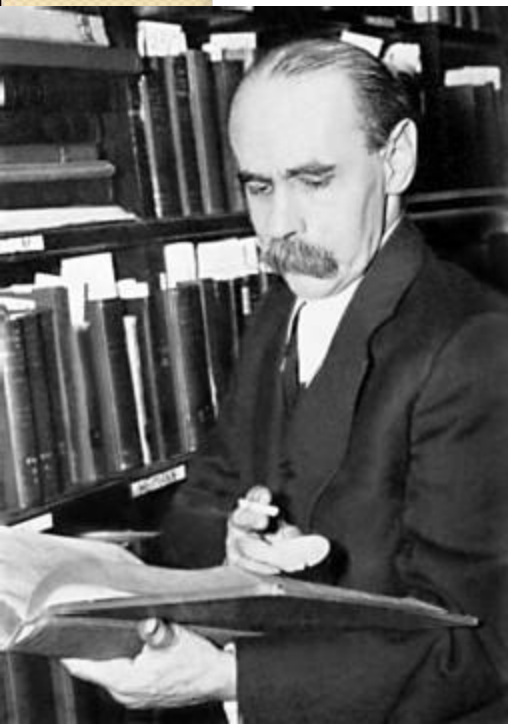
- при відчуттях відображаються *лише окремі властивості* предметів (колір, форма, освітленість, віддаленість та ін.);
- при сприйманні предмет відображається у *цілому* (відображаємо не окремі звуки, а мелодію; не окремі кольори, а картину).

У процесі сприймання велике значення має попередній досвід – *аперцепція*.

Дорослий за пелюсткою сприймає квітку, за запахом – речовину, за контуром зображення – рибу. Дошкільник не може сприймати трикутник, якщо три палички не завершуються кутами (він бачить лише три палички). Про це явище засвідчує

фі-феномен за М. Вертгеймером

(якщо у темній кімнаті дуже швидко по черговому засвічувати дві лампочки, то ми можемо побачити не дві лампочки, а дугу, яка насправді не існує).

Макс Вертгеймер

Процес сприймання протікає у *взаємозв'язку* з іншими психічними явищами

МИСЛЕННЯМ

(усвідомлюємо
зміст предмета,
який
сприймається);

ВОЛЕЮ

(довільно організовуємо
процес сприймання);

МОВЛЕННЯМ

(називаємо предмет
сприймання);

ПОЧУТТЯМИ

(певним чином до нього
ставимось).

СПРИЙМАННЯ І ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ

Відстань між дзьобами якої пари більша - верхньої чи нижньої?

зорові
слухові
нюхові
смакові
тактильні
рухові
рівноваги
органічні

СПРИЙМАННЯ

часу

простору

руху

предметність

цілісність

структурність

константність

осмисленість

вибірковість

апперцепція

Лінійна перспектива

Які контури зображено на малюнку?

Обличчя чи дерево?

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ
АНАЛІЗАТОРІВ
У ПРОЦЕСІ
СПРИЙМАННЯ.
ФІЗІОЛОГІЧНІ
МЕХАНІЗМИ
СПРИЙМАННЯ.**

**За своїм походженням сприймання є
рефлекторним процесом.
В основі сприймань лежать взаємозв'язки двох видів:**

- 1) **міжаналізаторні зв'язки** (наприклад, у процесі сприймання яблука ми відображаємо його жовтогарячий колір за допомогою зорового аналізатора; п'яний терпкуватий запах – за допомогою нюхового; кисло-солодкий смак – за допомогою смакового; гладеньку прохолодну поверхню – за допомогою дотикового, а постукування зерняток у стиглому плоді – за допомогою слухового аналізатора);

2) внутрішньоаналізаторні зв'язки

(наприклад, у процесі сприймання музичного твору ми відображаємо його смислове та емоційне наповнення за допомогою взаємозв'язків, які виникають у слуховому аналізаторі; аналогічне відбувається і в зоровому аналізаторі при сприйманні картини).

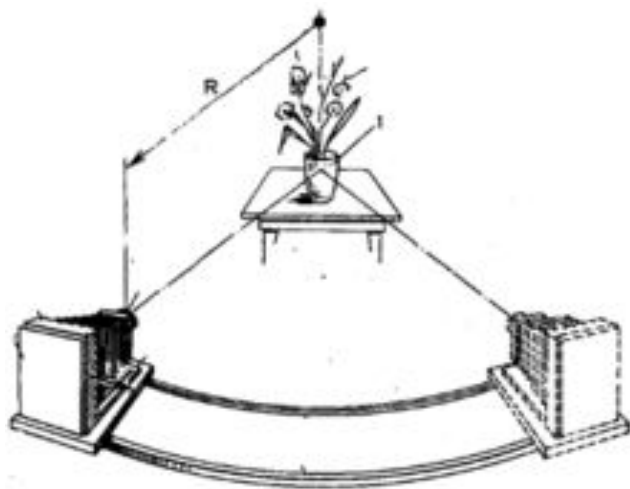

2. Класифікація сприймань та характеристика окремих видів:

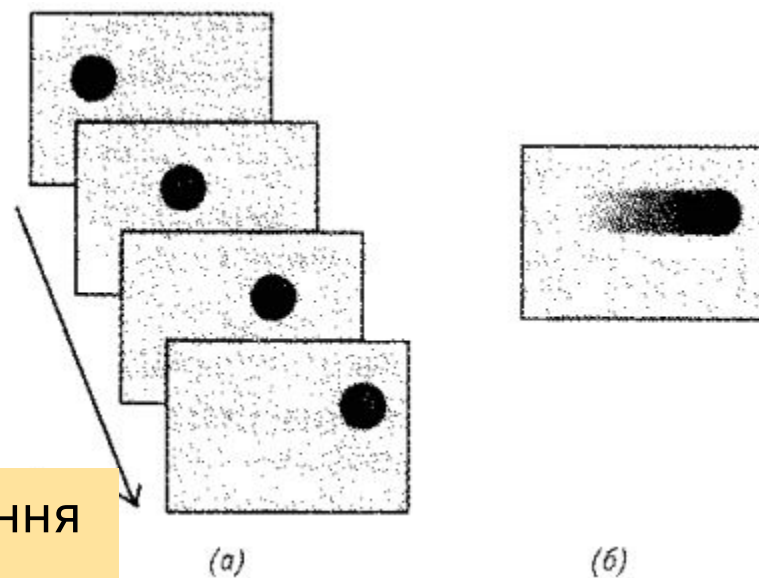
- *залежно від конкретного змісту об'єктів:* сприймання явищ природи, мовлення, творів мистецтва, результатів техніки та ін;
- *за провідним аналізатором:* зорові, слухові, смакові, нюхові, дотикові, статичні, кінестетичні;
- *за формами існування матерії:* простору, часу, руху.

Сприймання руху – це відображення змін положення об'єктів у просторі впродовж певного проміжку часу. Основну роль при сприйманні руху відіграють зоровий та кінестетичний аналізатори, які схоплюють напрям і швидкість руху.

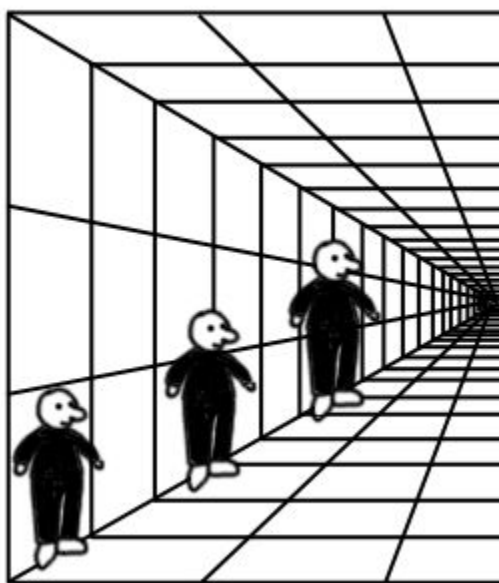
Підсилює таке сприймання і слуховий аналізатор.

Сприймання
простору

Сприймання
руху

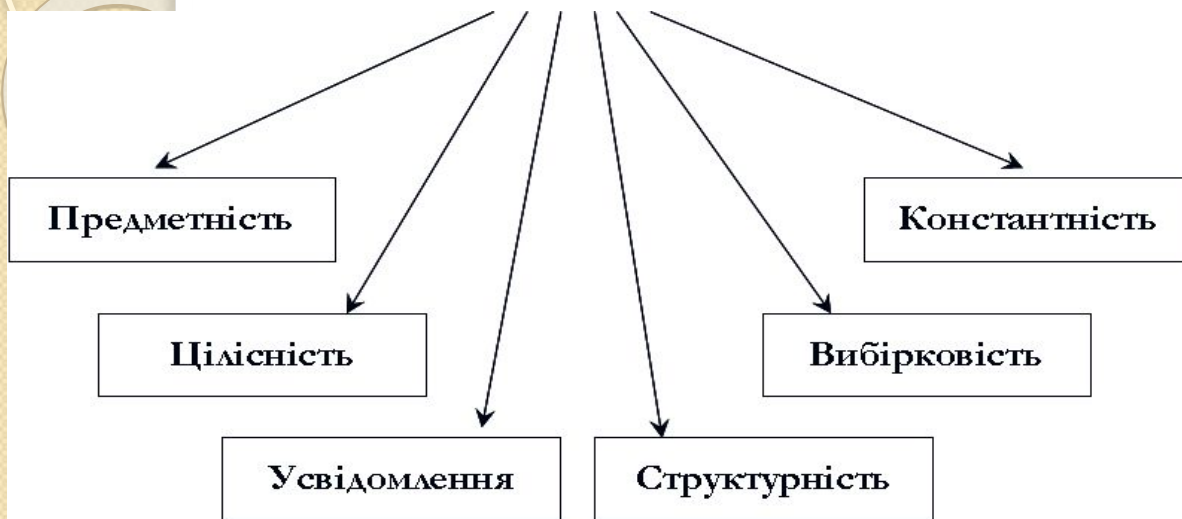

Сприймання часу

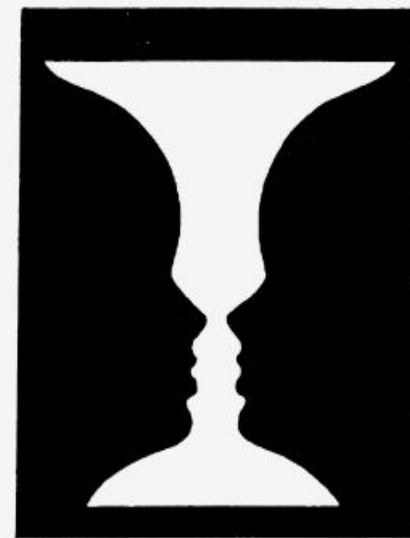
3. Властивості сприймання:

- - **предметність** – віднесення образу сприйнятого предмета до самого предмету, у результаті чого зникає різниця між реальним предметом і його образом (виникає об'єктивізація – образ наче зливається з самим об'єктом; бачимо не відображення будинку, книги, ручки, а самі ці предмети);
- **цілісність** – структурна єдність частин сприйнятого, коли навіть за окремою ознакою вимальовується образ у всій повноті та багатогранності (за контуром – постать);
- **структурність**;

Властивості сприймання

Мал. 14. Ілюстрація цілісності сприймання

Мал. 15. Явище фігури і тла

Властивості сприймання:

- **константність** – відносна постійність, сталість образу сприйнятого предмета (ця властивість має свою відносність – коли переходиться певна межа, томи бачимо землю з літака, як план місцевості);
- *осмисленість* – розуміння суті сприйнятого об'єкта, його призначення, належності до певного класу, групи, категорії (школа – навчальний заклад; сквер – місце відпочинку);
- **вибірковість** – відбір із великої кількості впливів лише окремих, які відображаються з достатньою чіткістю і усвідомленням;
- **аперцепція** – залежність сприймання від змісту всього попереднього досвіду.

Ілюстрація явища константності: нормальні і порушені умови сприймання

ВИДИ ІЛЮЗІЙ

- Неможливі об'єкти
- Зорові спотворення
- Ілюзії сприйняття розміру
- Колір і контраст
- Фігури, що здаються
- Сприйняття глибини
- Подвійні образи
- Розпізнавання образів
- Фігура і фон
- Рух

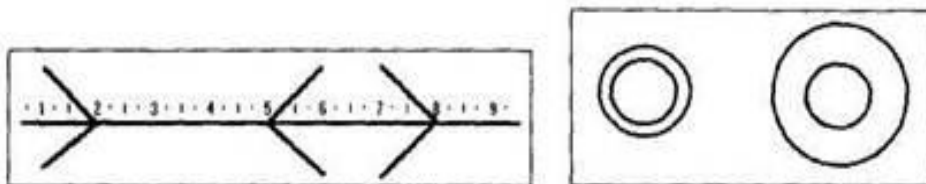

Рис. 8. Ілюзії розмірів.

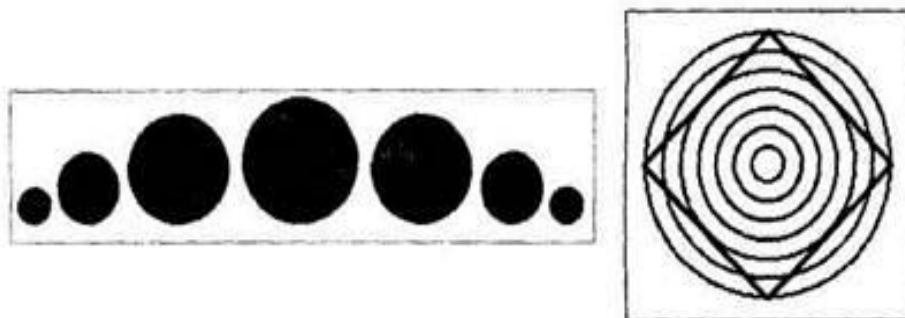
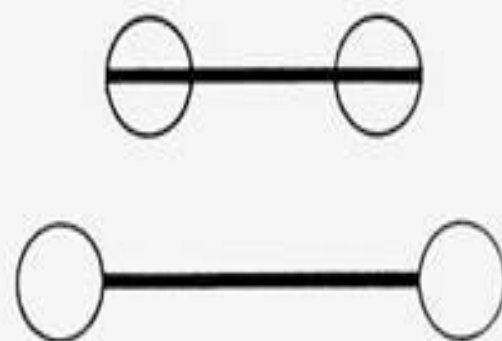
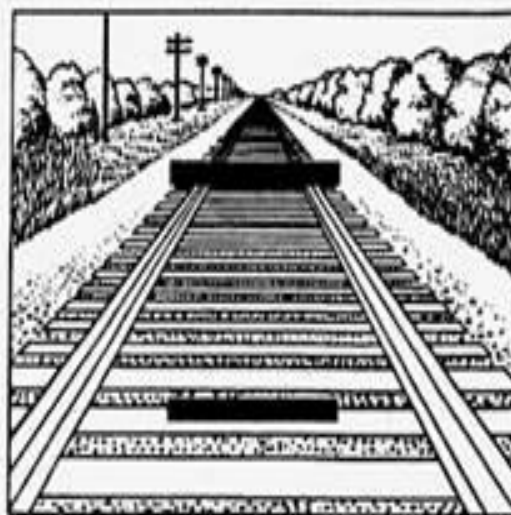

Рис. 9. Ілюзії деформації

Мал. 19. Ілюзія зорового сприймання

Оптичні ілюзії

